

ES BUDŽETS NĀKOTNEI

2018. gada 2. maijā

ES BUDŽETS UN EKONOMISKĀ UN MONETĀRĀ SAVIENĪBA

Lai Savienībā būtu darbs, izaugsme, investīcijas un sociālais taisnīgums, ir vajadzīga stabila eirozona. **Saskaņā ar Līgumiem eiro ir Eiropas Savienības vienotā valūta**, savukārt ekonomiskā konverģence un stabilitāte ir Savienības vispārējie mērķi. Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES eirozonas iekšzemes kopprodukts veidos vairāk nekā 85 % no kopējā ES iekšzemes kopprodukta. Tāpēc instrumenti, ar kuriem stiprina ekonomisko un monetāro savienību, nedrīkst būt atdalīti – tiem ir jābūt Savienības vispārējās finanšu struktūras sastāvdaļai.

2017. gada decembrī Komisija savā Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanas ceļvedī izklāstīja, kā ES publisko finanšu ietvaros varētu izstrādāt jaunus budžeta instrumentus, kuri sekmētu stabilitāti un konverģenci eirozonā, kā arī konverģenci ar eirozonu to valstu gadījumā, kuras apņēmušas tai pievienoties. Šie priekšlikumi ir izstrādāti, pamatojoties uz redzējumu piecu priekšsēdētāju 2015. gada jūnija ziņojumā, kā arī Komisijas 2017. gada maija pārdomu dokumentu, un ar tiem tiek īstenota apņemšanās, ko Komisijas priekšsēdētājs Ž. K. Junkers pauda savā 2017. gada uzrunā par stāvokli Savienībā.

Jaunajā daudzgadu finanšu shēmā ir ierosināti divi jauni instrumenti: **Reformu atbalsta programma** un **Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija**.

Šie jaunie instrumenti palīdzēs sekmēt ekonomisko un sociālo konverģenci un uzturēt makroekonomisko stabilitāti, **atbalstot reformas**, kas veicina valstu iekšējo noturību, un palīdzot **saglabāt investīciju līmeni** lielu asimetrisku satricinājumu gadījumā.

Tie papildinās citus ES fondus un jo īpaši Eiropas strukturālos un investīciju fondus un jauno investīciju fondu *InvestEU*, kas turpina Junkera plāna sekmīgo darbību. Jaunie instrumenti arī **nostiprinās saikni starp ES budžetu un Eiropas pusgadu**, kas kalpo kā satvars ekonomikas politikas koordinācijai ES un eirozonā.

ES budžets un ekonomiskā un monetārā savienība

ATBALSTS REFORMĀM NOLŪKĀ MODERNIZĒT EKONOMIKU UN STIPRINĀT NOTURĪBU

Lai modernizētu Eiropas tautsaimniecības, uzlabotu noturību un sekmētu lielāku konvergenci, ir vajadzīgas strukturālas reformas. **Reformu atbalsta programmas** kopējais budžets būs **25 miljardi eiro**, un tā sniegs finansiālu un tehnisku atbalstu prioritārām reformām valstu līmenī¹. To veidos šādi elementi.

- **Reformu īstenošanas instruments**, kas finansiāli atbalstīs dalībvalstis Eiropas pusgada kontekstā apzināto nozīmīgāko reformu īstenošanā. Reformu īstenošanas instrumentā tiks izmantota pieredze, kas gūta 2017. gada decembrī sāktajā pilotposmā.
- **Konverģences mehānisms**, kas sniegs īpašu atbalstu tām dalībvalstīm, kuras vēlas pievienoties eirozonai. Šis atbalsts neskar kritērijus, kas noteikti attiecībā uz pievienošanos eirozonai, taču tas atvieglos praktisko sagatavošanos un konvergenci, un tā pamatā būs īpašs saistību process un partnerība.
- Individuāli pielāgots **tehniskais atbalsts** dalībvalstīm reformu izstrādei un īstenošanai, kas tiks sniegts pēc dalībvalstu pieprasījuma. Tiks pārņemta Strukturālo reformu atbalsta dienesta pieredze, kurš pēdējo gadu laikā sniedzis atbalstu vairāk nekā 440 reformu projektiem 24 dalībvalstīs.

REFORMU ĪSTENOŠANAS INSTRUMENTA PILOTPOSMS

2018. gada 23. martā Eiropas Komisijas priekšsēdētājs **Žans Klods Junkers** un Portugāles premjerministrs **Antoniū Košta** vienojās **uzsākt pirmo jaunā reformu īstenošanas rīka pilotprojektu** prasmju deficīta novēršanai Portugālē.

Šā projekta mērķis ir ievērojami uzlabot profesionālās izglītības un apmācības sistēmu Portugālē, risinot prasmju problēmas, ar ko saskaras visai liela daļa darbaspēka, un uzlabojot Portugāles ekonomikas konkurētspēju.

KĀ REFORMU ĪSTENOŠANAS MEHĀNISMS VARĒTU DARBOTIES

Reformas ierosinās dalībvalstis savās **valsts reformu programmās**, vadoties pēc Eiropas pusgadā konstatētajām problēmām.

Pēc tam Komisija ar dalībvalsti risinās **strukturētu dialogu**, kura rezultātā tiks noslēgta vienošanās par **reformu saistību paketi**, ko veidos sīki izstrādāti pasākumi, atskaites punkti, reformu īstenošanas grafiks un finansiālie aspekti.

Dalībvalstis Eiropas pusgada ietvaros **ziņos** par šiem pasākumiem, iesniedzot valsts reformu programmu, un kopīgi pārskatīs panākto progresu.

STABILITĀTES STIPRINĀŠANA, SATRICINĀJUMU GADĪJUMOS UZTUROT INVESTĪCIJU LĪMENI

Lai nodrošinātu, ka mūsu tautsaimniecības un sabiedrība ir gatavas nākotnes pārbaudījumiem, ir vajadzīgas pienācīgas investīcijas.

Iepriekšējās krīzēs jau esam pieredzējuši, ka ar valstu stabilizācijas mehānismiem var būt par maz, lai amortizētu atsevišķus makroekonomiskos satricinājumus un novērstu satricinājuma tālāku izplatīšanos uz citām valstīm, jo īpaši eirozonā, bet tas var nodarīt lielu kaitējumu investīcijām un reālajai ekonomikai.

Lai gan eirozonā Eiropas Stabilizācijas mehānisma paspārnē ir izveidots instruments, ar ko finansiālās grūtībās esošām valstīm sniedz finansiālu palīdzību, tai vēl nav instrumenta, ar ko satricinājumu gadījumā sekmēt strauju ekonomisko atveseļošanu un novērst satricinājuma pārtapšanu destabilizējošā krīzē.

¹ Tās ietver produktu un darba tirgu reformas, izglītības un nodokļu reformas, kapitāla tirgu izveidi, reformas darījumdarbības vides uzlabošanai, kā arī investīcijas cilvēkkapitālā un publiskās pārvaldes reformas.

Jaunā **Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija** paredz kompensējošu aizdevumu izsniegšanu, kam no ES budžeta varētu atvēlēt **30 miljardus eiro** un ko papildinās dotāciju komponents procentu izmaksu segšanai. Šī funkcija tiks izmantota, lai lielu asimetrisku satricinājumu gadījumā stabilizētu investīciju līmeni dalībvalstīs.

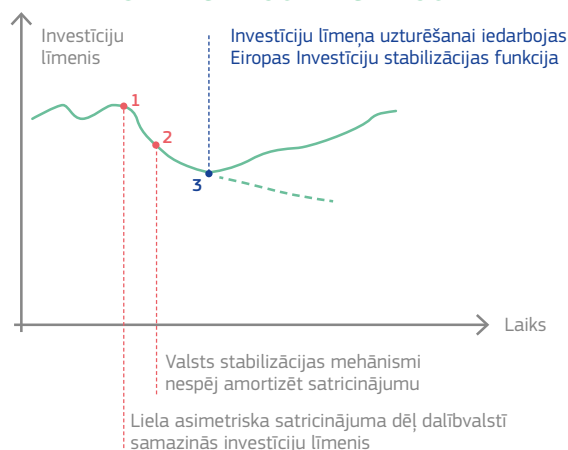
Aizdevumi dos papildu finansiālu atspaidu laikā, kad ar publiskajām finansēm varētu nepietikt, un tie būtu jānovirza prioritāro investīciju saglabāšanai. Dotāciju komponents ir svarīgs, jo tas palīdzēs pārciest satricinājuma ietekmi un atvieglos aizdevumu atmaksu, kad būs pienācis atmaksas termiņš. Dotāciju komponentu varētu finansēt no eirozonas dalībvalstu iemaksām, kas proporcionālas monetārajiem ienākumiem (naudas emisijas peļņa). Šīs iemaksas iekasētu ar īpašas finanšu instrumentsabiedrības palīdzību kā ārējos piešķirtos ieņēmumus ES budžetā.

Kā ziņots 2017. gada decembrī, šo funkciju laika gaitā varētu papildināt citi finanšu resursi ārpus ES budžeta, piemēram, zināmu lomu te varētu uzņemt Eiropas Stabilizācijas mehānisms, gaidāmais Eiropas Monetārais fonds un brīvprātīgs apdrošināšanas mehānisms, ko varētu izveidot dalībvalstīs.

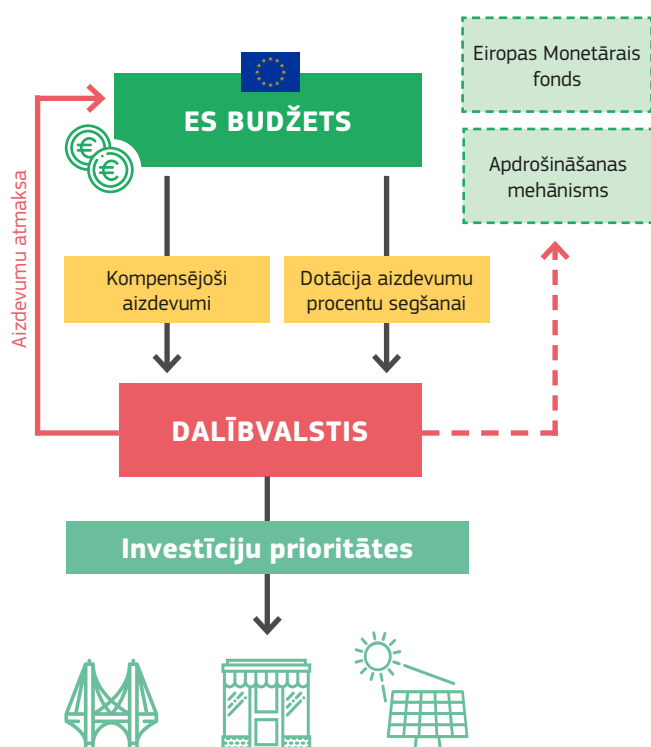
Ņemot vērā jaunā instrumenta specifiku, **uzsvars neapšaubāmi būs uz eirozonas valstīm**, taču **dalība instrumentā būs atvērta arī citām valstīm**, ja tās piedalīsies tā finansēšanā. Šim nolūkam varētu izmantot finanšu instrumentsabiedrību, kas tiks izveidota dotāciju komponenta atbalstam.

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija kā satricinājumu amortizācijas mehānisms papildinās esošos valstu un Eiropas līmeņa instrumentus. Lai tā būtu efektīva, lielu asimetrisku satricinājumu gadījumā tai vajadzētu iedarboties automātiski, taču ir iepriekš jādefinē **skaidri atbilstīguma kritēriji** un aktivēšanas mehānisms, ievērojot veselīgas finanšu un makroekonomikas rīcībpolitikas principus.

INVESTĪCIJU LĪMEŅA UZTURĒŠANA SATRICINĀJUMA GADĪJUMĀ

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija

INVESTĪCIJU STABILIZĀCIJAS FUNKCIJAS GALVENĀS IEZĪMES:

- Atšķiras no esošajiem ES un valstu instrumentiem.
- Veicina makroekonomikas un finanšu stabilitāti.
- Ņemot vērā funkcijas apmēru, tai vajadzētu nodrošināt reālu stabilizāciju.
- Automātiska un ātra aktivizācija pēc iepriekšnoteiktiem parametriem.
- Ar iepriekšnoteiktiem piekļuves un atbilstības kritērijiem palīdz saglabāt veselīgu fiskālo politiku un minimalizē bezrūpīgas rīcības risku.
- Paredzēta galvenokārt eirozonas valstīm, bet dalība atvērta arī dalībvalstīm ārpus eirozonas, ja tās piedalās funkcijas finansēšanā saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgu.

LĪDŽŠINĒJIE UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

22/06
2015

Piecu priekšsēdētāju ziņojums par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu

21/10
2015

Komisijas paziņojums par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanai

01/03
2017

Baltā grāmata par Eiropas nākotni

31/05
2017

Pārdomu dokuments par ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanu

28/06
2017

Pārdomu dokuments par ES finanšu nākotni

13/09
2017

Priekšsēdētāja Junkera runa par stāvokli Savienībā

06/12
2017

Ceļvedis un EMS priekšlikumi

15/12
2017

Eirosamits

23/03
2018

Eirosamits

02/05
2018

Daudzgažu finanšu shēmas (pēc 2020. g.) tiesību aktu pakete

31/05
2018

Nozaru tiesību aktu priekšlikumi par izdevumu programmām

28-29/06
2018

Eiropadome

12/09
2018

Priekšsēdētāja Junkera runa par stāvokli Savienībā

18-19/10
2018

Eiropadome

13-14/12
2018

Eiropadome

21-22/03
2019

Eiropadome

09/05
2019

Sibiu sanāksme

2025